

□ Udržitelný rozvoj a jeho aplikace v podmínkách ČR

Jiří Louda

Úvod

Na pojem udržitelnost, udržitelný rozvoj nebo trvale udržitelný rozvoj (angl. *sustainable development* nebo *sustainability*) narážíme v současné době téměř dnes a denně. V novinách, v televizi, na internetu, ale i v seriózních vědeckých pracích a dokonce ve strategických politických dokumentech, zákonech a evropských směrnících. V současné době má většina „vyspělých“ zemí národní strategii, plán, program nebo politiku udržitelného rozvoje¹ a udržitelný rozvoj se tak stává významným nástrojem environmentální politiky.

Tento (původně) silně normativní koncept² vyvinutý environmentalisty a ekonomy zkoumajícími problematiku životního prostředí je postupně implementován do každodenní politické reality téměř všech tzv. vyspělých států. Kdybychom chtěli udržitelný rozvoj definovat, mohli bychom využít nejčastěji využívanou definici, která zní: „Trvale udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění potřeb generací příštích“ (United Nations, 1987: 54). Nicméně definic udržitelného rozvoje je mnoho a už v roce 1996 jich Fowke a Prasad (1996) napočítali více než osm desítek. Nositel Nobelovy ceny za ekonomii, Robert Solow, který se ze současných ekonomických velikánů problematice udržitelného rozvoje věnuje asi nejvíce, poznamenává, že udržitelnost je v podstatě velmi vágní koncept a že je omylem se domnívat, že by mohl být někdy upřesněn. Udržitelný rozvoj proto nemůže představovat jednoznačného průvodce pro tvorbu politik, přesto se však Solow domnívá, že se nejedná o nepoužitelný koncept (Solow, 1991). Jinou, pro ekonomy bližší, definici udržitelného rozvoje uvádí Pearce a Barbier (2010:21): „Dnešní růst blahobytu nesmí mít negativní důsledky pro blahobyt zítřejší. To znamená, že budoucí generace mají právo na minimálně stejnou úroveň ekonomických příležitostí a alespoň stejnou úroveň ekonomického blahobytu, jako je nyní k dispozici současným generacím“³. Většina autorů zabývajících se tímto konceptem uvádí, že se udržitelný rozvoj skládá ze tří pilířů: ekonomického, environmentálního a sociálního, přičemž někteří autoři pro udržitelný rozvoj uvažují ještě pilíř čtvrtý, a to institucionální (např. Zegras et al, 2004, nebo Foltýnová, 2005).

Udržitelný rozvoj je tak objektem vědeckého zkoumání nejen úzké skupiny „zeleně“

1) Tento fakt je částečně dán i tím, že na Summitu Země (konference OSN o životním prostředí v Rio de Janeiro v roce 1992) se státy zavázaly vytvořit národní politiky udržitelného rozvoje.

2) Normativnost konceptu udržitelného rozvoje je jasně zřejmá téměř z jakékoliv definice udržitelného rozvoje. Nicméně fakt, že udržitelný rozvoj je silně normativní koncept, otevřeně konstatují např. Harris (2000), Hediger (2000), Störmer a Schubert (2007), Paavola et al. (2010), ale též česká vláda, která ve Strategii udržitelného rozvoje ČR uvádí, že „udržitelný rozvoj je třeba chápat jako „normativní“ myšlenku“ (Úřad vlády, 2004: 3).

3) i z této, ekonomicky znějící, definice je jasně patrný normativní charakter myšlenek o udržitelném rozvoji.

orientovaných (přírodo)vědců, ale stále častěji je zkoumán též významnými ekonomy dnešní doby (např. Solow, 1993, Nordhaus 1994 a 1999, Arrow et al., 1996, Stiglitz, 1999, Tietenberg a Folmer, 2004, Stiglitz et al., 2010). Aghion a Howitt se zabývají udržitelným rozvojem v souvislosti s teorií endogenního růstu (Aghion a Howitt, 1998).

Článek analyzuje teoretické přístupy ke konceptu udržitelného rozvoje z hlediska různých ekonomických směrů. Více prostoru je věnováno zejména přístupu předních „mainstreamových“ ekonomů tomuto konceptu a jejich názory na vliv implementace udržitelného rozvoje na ekonomický rozvoj společnosti. V druhé části článku je podobně rozebráno, jak se původně teoretický koncept postupně stává standardní součástí politických strategických dokumentů od nadnárodní po místní úroveň a jak jsou principy udržitelného rozvoje v praxi aplikovány v českých podmínkách.

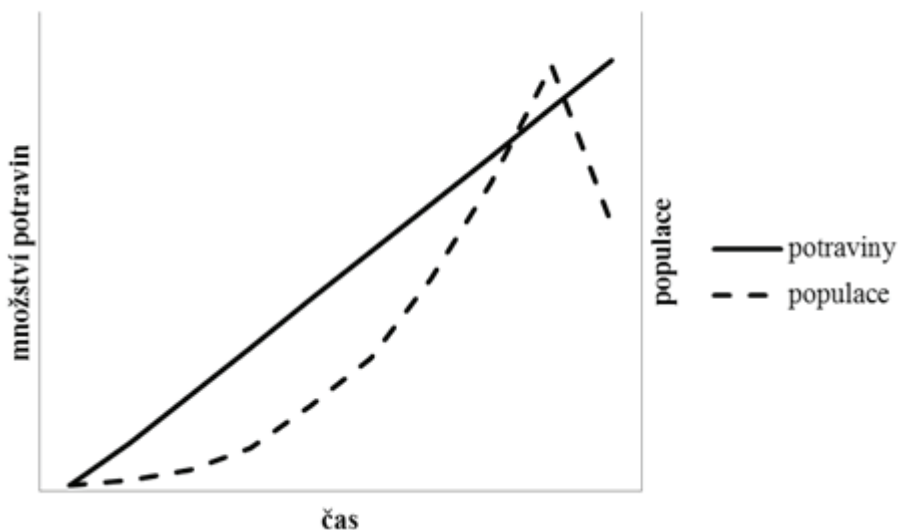
Udržitelný rozvoj z pohledu předních ekonomů

Ačkoliv existuje mnoho desítek interpretací konceptu udržitelného rozvoje, tak za předpokladu, že je udržitelným rozvojem míněn dlouhodobý neklesající standard životní úrovně určité společnosti, na který působí především ekonomické, sociální a environmentální faktory, pak první zmínky o konceptu udržitelného rozvoje lze zaznamenat již u představitelů klasické ekonomické školy 18. století Thomase Roberta Malthuse, který v roce 1798 vydal *Esej o principu populace*, ve které se de facto zabýval možnostmi dlouhodobého (udržitelného) rozvoje lidské společnosti. Malthus došel k závěru, že dlouhodobý rozvoj společnosti při tehdejším tempu růstu populace a relativně pomalém tempu růstu produkce potravin je před kolapsem (dnes by se řeklo, že rozvoj populace je neudržitelný). Malthus se totiž domníval, že zatímco populace roste geometrickou řadou, produkce potravin jen aritmetickou, a že tedy zákonitě musí nastat války o zdroje a hladomory, které by opět snížily počet obyvatelstva na únosnou míru. Představa (neudržitelného) rozvoje lidské populace podle Malthuse je vyobrazena na obr. 1. Problém Malthusovy populační teorie z dnešního hlediska tkví v tom, že Malthus ve svých úvahách nezohledňoval vliv technologického pokroku razantně zvyšujícího produktivitu v zemědělství.

Diskuse o tempu a způsobu rozvoje lidské populace ve dvacátém století nabyly na intenzitě po roce 1972, kdy na konferenci OSN o lidském životním prostředí ve Stockholmu prezentovali zástupci Římského klubu v čele s manželi Meadowsovými zprávu *Limity růstu*, v níž navázali na malthusianskou tradici populačního pesimismu a předpovídali kolaps na energiích zcela závislé lidské populace do 100 let. Tento kolaps měl být zapříčiněn vyčerpáním přírodních zdrojů a znečištěním životního prostředí (Meadows et al., 1972). Ačkoliv se poměrně záhy ukázalo, že odhady Římského klubu jsou přehnané (a dokonce sami autoři svůj pesimistický scénář byli nuceni upravit, viz Meadows et al., 1992) a že zásoby nerostných surovin v důsledku neustálého technologického pokroku spíše rostou než klesají⁴, zveřejnění Limitů růstu vyvolalo rozsáhlou

4) Faktem, že zásoby nerostného bohatství víceméně rostou (s tím jak se zdokonalují technologie průzkumu

akademickou diskusi i mezi věhlasnými ekonomy a nositeli Nobelovy ceny za ekonomii, kteří v následujících několika letech publikovali mnoho článků zabývajících se problematikou lidského rozvoje, částečně reagující na práci manželů Meadowsových.

Vztahem mezi růstem ekonomiky, rozvojem společnosti a vyčerpáváním zdrojů se (částečně) v reakci na Limity růstu zabývali takoví ekonomičtí velikáni, jako Norhaus a Tobin (1972), Solow (1974), nebo Stiglitz (1974). Tito autoři v té době ještě nepsali o udržitelném rozvoji jako takovém, ale zabývali se především vztahem omezenosti přírodních zdrojů a dlouhodobého růstu ekonomiky, resp. rozvoji společnosti. Nordhaus (1973) se ve svém článku věnuje rozvoji společnosti spíše z hlediska kritiky modelu World Dynamics od malthusiána J. W. Forrestra, který ve své knize dospěl k závěru, že v zájmu globální rovnováhy je potřeba dosáhnout: „snížení využívání přírodních zdrojů o 75 %, snížení produkce znečišťujících látek o 50 %, snížení hrubých investic o 40 %, snížení produkce potravin o 20 % a snížení porodnosti o 30 %“ (citováno v Nordhaus, 1973: 1159). Solow (1974) se snaží najít úroveň spotřeby a přijatelné tempo růstu populace při zohlednění „udržitelné“ spotřeby vyčerpateľných zdrojů. Rovněž Stiglitz (1974: 123) se ve své práci snaží „přesněji určit, za jakých podmínek je dosažitelný udržitelný stupeň spotřeby na hlavu, charakterizovat rovnovážný stav v ekonomikách s přírodními zdroji, popsat optimální cestu k růstu ekonomiky a odvodit optimální stupeň těžby přírodních zdrojů.“

a dobývání přírodních zdrojů), se zabýval především Julian Simon (Simon, 1983 a 1998), v ČR např. Mojmír Hampl (2004). Známa je sázka mezi Julianem Simonem a biologem Paulem Ehrlichem z roku 1980. Ehrlich si měl vybrat 5 kovů, u kterých věřil, že během deseti let cena vzroste. Simon tvrdil opak. V roce 1990 se ukázalo, že ceny wolframu, cínu, niklu, chromu a mědi za deset klesly a Paul Ehrlich a jeho kolegové z Římského klubu byli nuceni uznat porážku (McClintick a Emmet, 2005).

Samotný pojem udržitelný rozvoj se začal používat až v 80. letech 20. století (přičemž nejvíce k tomu přispěla definice udržitelného rozvoje podle Brundtlandové) a přední světoví ekonomové začali tento pojem více používat až v 90. letech 20. století. Např. Arrow et al. (1996: 14) uvádí: „ekonomické aktivity jsou udržitelné pouze, pokud ekosystémy... na kterých [ekonomické aktivity] závisí, jsou pružné.“ Další nositel Nobelovy ceny za ekonomii, Joseph Stiglitz v roce 1999 poznamenal: „Rozvoj není spojen jen s růstem HDP, ale také se zvyšováním životního standardu v širším slova smyslu. [Rozvoj] je spojen demokratickým, spravedlivým a udržitelným rozvojem“ (Stiglitz, 1999: 587). Joseph Stiglitz je v současné době jedním z vůdčích osobností Komise pro měření ekonomické výkonnosti a společenského pokroku sestavené francouzským prezidentem Nicolasem Sarkozym v roce 2008, která se zaměřuje z velké míry na problematiku udržitelného rozvoje (zejména sociálního pilíře).

Prosazování a implementace tohoto konceptu s sebou nese státní zásahy. Anderson a Huggins (2004: 65) dokonce dodávají, že již „samotná definice a užívání termínu udržitelný rozvoj implicitně předpokládá selhání tržního systému pro zajištění udržitelnosti a tím je odůvodňováno zavedení přímých vládních regulací pro dosažení cíle udržitelného rozvoje.“ Jednou z takových regulací je, jak Anderson a Huggins poznamenávají, i Agenda 21 přijatá na summitu OSN v Rio de Janeiru, která nabádá vlády k vytvoření národních strategií, plánů a politik udržitelného rozvoje. Různé ekonomické směry se však v názorech na míru státních zásahů a v názorech na vzájemný vztah jednotlivých pilířů udržitelného rozvoje liší, čímž dávají vzniknout dvěma hlavním mutacím konceptu udržitelného rozvoje – tzv. slabé a silné formě udržitelnosti (udržitelného rozvoje).

Ekonomická analýza problematiky udržitelného rozvoje na stojí analýze celkové kapitálové zásoby, kterou má společnost k dispozici a na vztazích mezi jednotlivými složkami kapitálu. Budeme-li celkovou zásobu kapitálu označovat jako K , pak součet přírodního (K_n), fyzického neboli lidmi vytvořeného (K_p) a lidského (K_h) (případně ještě sociálního K_s) kapitálu dává právě celkovou zásobu kapitálu K , tedy:

$$K = K_n + K_p + K_h (+ K_s)$$

Slabá forma udržitelnosti se od silné formy liší pohledem na substituovatelnost jednotlivých druhů kapitálu. Hlavní princip slabé formy udržitelnosti, nazývané též Solow-Harwickova udržitelnost (Foltýnová, 2005 nebo Ščasný et al., 2002) nebo jen Solowova udržitelnost (Common a Perrings, 1992) spočívá zjednodušeně v tom, že považuje všechny druhy kapitálu za substituty. Podle tohoto názorového proudu je udržitelného rozvoje dosaženo tehdy, pokud celková zásoba kapitálu k je v čase neklesající, přičemž nezáleží na tom, zda klesá určitý druh kapitálu (zejména přírodní kapitál), je-li jeho pokles nahrazen růstem kapitálu jiného druhu kapitálu⁵ (typicky např. je-li pokles zá-

5) Toto pravidlo bývá v literatuře označováno jako Hartwickovo pravidlo: $\Delta K \geq 0$ (Hanley et al., 2007). Hartwick k této problematice již v roce 1977 napsal: „Investujme veškeré výnosy z vyčerpateľných zdrojů do obnovitelného kapitálu, jako jsou stroje. Takovéto nařízení, zdá se, by vyřešilo etický problém, kdy současná generace

soby neobnovitelných zdrojů nahrazen růstem technologií či know-how). Některými autory je tzv. Solowova udržitelnost interpretována jako neklesající úroveň spotřeby (např. Turner, 1992). Sám Solow (1991) uvádí, že udržitelnost je spíše než o omezení spotřeby určitých statků o mezigenerační distribuční spravedlnosti. „Udržitelnost je o sdílení blahobytu mezi současnými a budoucími generacemi“ (Solow, 1991: 182). Jak však Solow dodává, celá myšlenka udržitelného rozvoje trpí problémem černého pasažéra. Všichni jsme si, podle něj, navzájem černými pasažéry a všichni jsme černými pasažéry budoucího rozvoje, protože každý raději realizuje své zisky a benefity na náklady budoucích generací, než na náklady svých vrstevníků. Obecně je slabá forma udržitelnosti prosazována hlavně neoklasickými (environmentálními) ekonomy⁶, kteří bývají v této souvislosti označováni za technologické optimisty (neboť věří, že nové technologie dokáží nahradit ubývající přírodní kapitál). Zároveň, stejně jako liberální ekonomové, věří v platnost tzv. environmentální Kuznetzovy křivky. Ta říká, že s růstem bohatství společnosti nejdříve roste degradace životního prostředí, od určitého bodu zlomu však s růstem bohatství společnosti dochází k poklesu degradace životního prostředí (neboť bohatá společnost považuje kvalitní životní prostředí za „luxusní statek“, na který je ochotna vynakládat nemalé částky⁷). Ačkoliv principálně neoklasičtí environmentální ekonomové věří v technologický pokrok a ekonomické síly jako v nástroje, pomocí kterých bude dosaženo udržitelného rozvoje, jisté vládní zásahy do ekonomiky (ve jménu nastolení udržitelnosti) tito autoři připouští, zejména k ochraně základních přírodních procesů nenahraditelných technologickým pokrokem (např. funkce ozónové vrstvy nebo funkce zeleně při produkci kyslíku).

Oproti tomu ekologičtí ekonomové státní zásahy naopak vítají a vnímají je jako nutný nástroj k dosažení udržitelného rozvoje. Ekologičtí ekonomové⁸ tvrdí, že přírodní kapitál a kvalita životního prostředí jsou nenahraditelné za kapitál lidský nebo člověkem vytvořený, že přírodní kapitál je spíše komplementem než substitutem k ostatním druhům kapitálu, a proto je základní podmínkou udržitelného rozvoje neklesající zásoba přírodního kapitálu (skladba přírodního kapitálu jako celku však může být variabilní – tedy různé složky přírodního kapitálu mohou klesat nebo naopak růst, důležitá je celková zásoba přírodního kapitálu). V rámci zastánců slabé formy udržitelného rozvoje se vydělil ještě jakýsi „fundamentalistický“ proud zastánců udržitelného rozvoje, kteří prosazují tzv. velmi silnou formu udržitelnosti. Ta spočívá v tom, že každá složka přírodního kapitálu by v čase neměla klesat, protože je pro udržitelný život na Zemi jedinečná a nutná (jinými slovy neměla by klesat např. zásoba dřeva, ropy nebo uhlí). Herman Daly, ekonom, kterého bychom mohli zařadit na pomezí zastánců silné a velmi silné udržitelnosti např. navrhuje ekonomiku dovést do tzv. rovnovážného stavu. Tento stav odpovídá nulovému růstu ekonomiky a nulovému růstu populace. Jen tak

okrádá generace budoucí přemírou spotřeby současných produktů, částečně připisované současné spotřebě vyčerpitelných zdrojů“ (Hartwick, 1977: 972).

6) Mezi neoklasické environmentální ekonomy bývají řazeni např. Thomas Tietenberg, Charles Hanley nebo David Pearce.

7) K problematice environmentální Kuznetzovy křivky více např. v Dasgupta et al. (2002), Webber a O`Allen (2010), Carson (2010).

8) Předními představiteli jsou např. Robert Costanza nebo Herman Daly, který však někdy bývá řazen k zastáncům velmi silné formy udržitelnosti.

bude, podle Dalyho, zajištěn udržitelný rozvoj společnosti (Daly, 1996). Svými pesimistickými předpověďmi týkajícími se zničujícího účinku lidského pokroku a růstu ekonomiky na lidstvo bývají tito vědci označováni za neomalthusiánce. Solow (1991) zastánce silné udržitelnosti glosuje, když říká, že de facto udržitelný růst nemá s růstem nic společného.

Mezi ekonomy jsou samozřejmě i tací, kteří koncept udržitelného rozvoje kritizují nebo vůbec nepřijímají. Mezi takové patří především zastánci liberálního ekonomického proudu a tzv. tržní environmentalisté⁹, kteří varují před nebezpečím tohoto konceptu spočívajícím v silných státních zásazích do tržních mechanismů a ambic státu (resp. státních úřadů) ovlivňovat chování a rozhodování jedinců ve jménu dosažení udržitelného rozvoje. Mezi takové kritiky patří např. Jacqueline Kasun, která kritizuje především představitele tzv. silné formy udržitelnosti za jejich návrhy opatření snažící se nastolit udržitelný rozvoj, v praxi však znamenající značné omezování svobody lidí. Mezi takováto navrhovaná opatření, podle Kasun (2005: 131) např. patří: „přeměna alespoň poloviny území Spojených států na neosídlenou divočinu... zrušení soukromého vlastnictví,... přesídlení velké části obyvatelstva na venkov..., zavedení kvót porodnosti“. Ne všichni tržní environmentalisté jsou tak radikální jako právě Jacqueline Kasun. Jedna z nejvýznamnějších osobností tržního přístupu k ochraně životního prostředí, Terry Anderson, udržitelný rozvoj jako takový principiálně neodmítá, avšak uvádí, že mnohé politiky udržitelného rozvoje, které nařizují vzdát se ekonomického růstu ve jménu ochrany budoucích zdrojů, mohou zastavit nebo zvrátit ověřenou cestu k pokroku. A dále tvrdí, že „udržitelný rozvoj, je-li vůbec možné jej definovat, je možný pouze v právním systému, kde jsou vlastnická práva dobře definovaná, vynutitelná a převoditelná“ (Anderson a Huggins, 2004: 58). V souladu s tradicí liberální ekonomie Anderson a Huggins tvrdí, že udržitelnost rozvoje bude zajištěna pouhým svěřením odpovědnosti za své životy a majetek všem jedincům. Lidé obecně tendují ke zlepšování svého života a majetku, a tím pádem i ke zlepšování stavu planety, a tedy i udržitelného rozvoje.

Praktická aplikace konceptu udržitelného rozvoje

Koncept udržitelného rozvoje však není pouhým tématem akademických debat ekonomů, environmentalistů, filosofů a vědců z dalších vědních oborů. Udržitelný rozvoj se v posledních dvaceti letech stal samozřejmou součástí mezinárodní, národní i lokální politiky. Jeho principy jsou implementovány do zákonů a politických dokumentů mnoha zemí, nadnárodní organizace dávají pokyny, jak udržitelný rozvoj aplikovat do praktické každodenní politiky. V roce 1992, kdy v Rio de Janeiru proběhl tzv. Summit země, představitelé států působících v OSN přijali tzv. Agendu 21. Jedná o dokument upravující implementaci principů udržitelného rozvoje do národních politik. Státy se mj. zavázaly, že do deseti let (tzn. do roku 2002) každý stát vytvoří národní politiku udržitelného rozvoje, kde budou popsány cíle udržitelnosti a nástroje, pomocí nichž má

⁹ V anglickém jazyce označováno jako free market environmentalism.

být cíle dosaženo. V návaznosti na tento fakt byla v roce 2004 v ČR přijata tzv. Strategie udržitelného rozvoje České republiky a v roce 2010 pak Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR.

O aplikaci myšlenek udržitelného rozvoje do politik a normativních právních aktů, případně politických dokumentů jednotlivých zemí, se mimo OSN snaží rovněž Evropská unie. Jako součást Lisabonské strategie z roku 2000 si Evropská unie stanovila cíl: „přeměnit EU v nejkonzurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomiku, schopnou udržitelného růstu“ (Krebs et al., 2005: 80). V roce 2006 přijala EU tzv. Obnovenou strategii EU pro udržitelný rozvoj, která „obsahuje ... soudržnou strategii toho, jak se bude Evropská unie účinněji řídit svým dlouhodobým závazkem za účelem splnění stanovených úkolů a cílů udržitelného rozvoje“ (Rada EU, 2006: 3).

Mimo Evropské unie a OSN podporuje koncept udržitelného rozvoje jako myšlenku, která by měla být zohledněna ve strategických politických dokumentech, také OECD nebo Světová banka. „Světová banka za svůj hlavní cíl považuje podporovat takový trvale udržitelný rozvoj, který omezí chudobu“ (Krebs et al., 2005: 50). OECD se v roce 2001 dohodlo, že se udržitelný rozvoj stane dlouhodobým zastřešujícím cílem aktivit OECD a zpracovalo základní dokumenty se zásadami pro zpracování strategie udržitelného rozvoje (Klíma et al., 2001).

Již bylo zmiňováno, že v České republice na národní úrovni upravuje politiku udržitelného rozvoje Strategie udržitelného rozvoje České republiky resp. Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR. Tyto strategické politické dokumenty jsou důležité zejména proto, že mají představovat deskripci jakési průřezové politiky mezi ostatními sektorovými politikami a její cíle by se de facto měly odrážet ve všech ostatních politikách tak, aby právě cíle a nástroje dílčích sektorových politik nepůsobily protichůdně. Cíle udržitelného rozvoje obsažené ve Strategii udržitelného rozvoje jsou poměrně vágně definované, což je právě částečně způsobeno snahou o jejich „kompatibilitu“ s cíli ostatních dílčích politik. Mezi tyto cíle patří např. (Úřad vlády ČR, 2004):

- udržet stabilní ekonomiku a zajistit její odolnost vůči negativním vlivům,
- zachovat strategickou potravinovou soběstačnost,
- podporovat rozvoj lidských zdrojů a dosáhnout maximální sociální soudržnosti,
- podporovat ekonomický rozvoj respektující kapacitu únosnosti životního prostředí,
- atd.

Na regionální (krajské) a lokální (obecní) úrovni je udržitelný rozvoj v ČR aplikován

obligatorně prostřednictvím stavebního zákona (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu) a fakultativně prostřednictvím místní Agendy 21 a případně v krajských či obecních strategiích, politikách nebo strategických plánech udržitelného rozvoje¹⁰.

Dobrovolné přihlášení se k udržitelnému rozvoji na obecní a krajské úrovni spočívá ve zpracování (většinou) mnohasetstránkového dokumentu skládajícího se z popisu situace v rámci jednotlivých pilířů udržitelného rozvoje, deklaraci cílů a výčtů nástrojů, jak těchto cílů dosáhnout. Je však třeba upozornit, že přijetí těchto dlouhodobých strategických dokumentů (často s platností 15 i více let) je dobrovolná aktivita municipalit, a tudíž je i právně nevynutitelná. Obce a kraje nejsou nijak významně motivovány k naplňování cílů popsaných v těchto dokumentech. Trochu jiná situace je municipalit, které se přihlásily do tzv. místní Agendy 21. Místní Agenda 21 je dobrovolná aktivita obcí a krajů kladoucí si za cíl uvádět principy udržitelného rozvoje do praxe na místní úrovni. Především je však místní Agenda 21 „zastřešující metodou řízení kvality ve veřejné správě – metodou s aktivní účastí veřejnosti, vedoucí k udržitelnému rozvoji dané lokality“ (Kašpar, 2006: 1). Klasifikace municipalit zařazených do procesu místní Agendy 21 je rozdělena do 5 kategorií (municipalita v každé kategorii musí splnit určité podmínky, aby mohla postoupit do kategorie vyšší) a tyto obce jsou proto v naplňování vytyčených cílů vedoucích k udržitelnému rozvoji dané lokality více motivovány (v případě, že chtějí postoupit do kategorie vyšší). O praktickém přínosu toho, že je určitá obec zařazena do procesu místní Agendy 21, vedou vědecké týmy diskuse. Měřitelnost přispění obcí k udržitelnému rozvoji je velmi diskutabilní, a proto lze jen velmi těžko porovnat, zda obec zapojená do místní Agendy 21 je více nebo méně „udržitelná“. Autor tohoto článku se v současné době podílí na jednom takovém výzkumu v rámci cca 15 vybraných obcí v ČR (z nichž zhruba polovina je zapojena do místní Agendy 21) a předběžné výsledky výzkumu jsou zatím nejednoznačné, nelze jednoznačně říci, že obce zahrnuté do místní Agendy 21 se chovají více podle principů udržitelného rozvoje.

Jak již bylo zmíněno výše, udržitelný rozvoj se, z původně vágně definovaného normativního konceptu diskutovaného pouze na akademické úrovni, stal standardní součástí politických dokumentů a normativních právních aktů. V ČR se o udržitelném rozvoji, mimo obecné definice pojmu v zákoně 17/1992 Sb. o životním prostředí, poměrně široce pojednává v zákoně 183/2006 Sb. (stavební zákon), který obcím a krajům dává povinnost kontinuálně sledovat udržitelný rozvoj území a to na úrovni obcí s rozšířenou působností (dále také ORP) každé dva roky prostřednictvím tzv. Rozboru udržitelného rozvoje území (v rámci tvorby územně analytických podkladů) a na úrovni krajů prostřednictvím tzv. Zásad územního rozvoje. ORP měly povinnost vytvořit první Rozbory udržitelného rozvoje území do konce roku 2008.

10) Např. Strategický plán udržitelného rozvoje města Karlovy Vary, Strategický plán udržitelného rozvoje statutárního města Kladno, Strategie udržitelného rozvoje Libereckého kraje, Strategie udržitelného rozvoje Ústeckého kraje atd.

Na tomto místě je třeba poznamenat, že stavební zákon upravuje sledování udržitelného rozvoje území, nikoliv udržitelného rozvoje jako takového. Obce s rozšířenou působností tedy mají sledovat, zda se jejich území rozvíjí „udržitelně“ či nikoliv a to pomocí 119 tzv. sledovaných jevů definovaných ve vyhlášce 500/2006 Sb. Mezi tyto sledované jevy patří např. zastavěné území, plochy občanského vybavení, urbanistické hodnoty, chráněná krajinná oblast, lesy hospodářské, lesy zvláštního určení, elektrická stanice, ropovod, vodní cesta, zastavitelná plocha atd. Municipality tedy sledují vývoj těchto jevů na svém území a snaží se tak zjistit udržitelnost rozvoje území.

Problémem tohoto sledování je zúžené vnímání udržitelného rozvoje pouze na rozvoj území jako plochy, nikoliv jako prostoru pro život (jak je třeba území vnímáno ve Spolkové republice Německo). Do sledování se proto např. nedostanou ukazatele degradace životního prostředí (mimo ukazatele plochy chráněných území nebo zastavěných území a podobných ukazatelů), ekonomické ukazatele (lokální míra nezaměstnanosti, růst místního HDP atd.) ani ukazatele vypovídající o sociální soudržnosti (míra kriminality, gramotnosti atd.). Sledování udržitelného rozvoje je tedy sice v ČR ze zákona povinné, ale je „oploštěné“ na posuzování využívání území.

Národohospodářské dopady implementace principů udržitelného rozvoje zatím nejsou nijak významné, pomineme-li náklady na prvotní vytvoření Rozborů udržitelného rozvoje území pro všech 205 obcí s rozšířenou působností a zhodnocení udržitelného rozvoje v rámci Zásad územního rozvoje pro všech 13 krajů a jejich pravidelnou dvouletou aktualizaci (jen na prvotní pořízení těchto dokumentů bylo, podle velmi hrubého odhadu, vynaloženo 250,7 mil. Kč)¹¹. Je sice pravda, že většina financí na pořízení této dokumentace byla čerpána z fondů EU, takže na státní, resp. krajské a obecní rozpočty nebyly tak silně touto povinností ovlivněny, nicméně přesto je nutné si uvědomit, že tato čtvrtmiliarda korun mohla být využita efektivněji někde jinde.

Významnější dopady na národní hospodářství nemá implementace udržitelného rozvoje zatím jen proto, že se mnohé vlády (vč. české) k tomuto konceptu staví poměrně konzervativně. Jak již však bylo několikrát řečeno, udržitelný rozvoj je hlavně normativním konceptem snažícím se dát směr, kudy by se příští rozvoj měl udávat. Ačkoliv zatím převládá spíše neoklasický pohled na udržitelný rozvoj (tzv. slabá forma udržitelnosti), tedy že udržitelný rozvoj spočívá především v neklesající celkové

11) Drtivá většina obcí s rozšířenou působností a krajů žádala o (spolu)financování pořízení Rozboru udržitelného rozvoje území Integrovaný operační program, přičemž spolufinancování bylo většinou schváleno (podpořeno bylo 175 ORP a krajů z 205 ORP a 13 krajů). Průměrná výše podpory ze strany Integrovaného operačního programu na tvorbu Rozboru udržitelného rozvoje území byla v roce 2008 téměř 900 000 Kč. Celkové náklady na pořízení dokumentů však byly vyšší (např. Dvůr Králové nad Labem žádal 1 100 000 Kč z IOP, avšak celkové náklady na pořízení byly 1 433 950 Kč). Pro zjednodušení proto počítejme, že náklady na vytvoření jednoho takového dokumentu byly 1 150 000 Kč. V tom případě celkové náklady na pořízení Rozborů udržitelného rozvoje ve všech 205 ORP a na analýzu udržitelného rozvoje území ve všech 13 krajích byly cca 250,7 mil. Kč (218 municipalit * 1 150 000 Kč = 250 700 000 Kč).

Jelikož na aktualizaci dokumentů sledujících udržitelný rozvoj území již nebylo možno získat tak vysoký příspěvek z fondů EU, nejsou data o celkových nákladech na úrovni celé republiky známa.

zásobě kapitálu (resp. v neklesající úrovni spotřeby), hrozba toho, že se politicky prosadí zastánci tzv. silné (nebo dokonce velmi silné) formy udržitelnosti, reprezentované hlavně některými přírodovědci, vybranými nevládními organizacemi a ekologickými ekonomy, tu je a není zanedbatelná. V tom případě by národohospodářské důsledky přechodu k tzv. udržitelné ekonomice mohly být zcela zásadní. Snaha zastavit rozvoj ekonomiky a dovést ji do Dalym (1996) představeného tzv. rovnovážného stavu, který vyžaduje nulový růst ekonomiky i populace, by vyvolala nejenom růst nezaměstnanosti, krach firem a ještě výraznější destabilizaci státního rozpočtu, ale v souladu s konceptem environmentální Kuznetzovy křivky by mohlo hrozit rovněž ohrožení kvality životního prostředí (a tedy pro zastánce silné formy udržitelnosti by byl ohrožen prioritní pilíř udržitelnosti).

Závěry

Koncept udržitelného rozvoje, přestože se původně jednalo o ryze akademický koncept silně normativní a vágně definované povahy, je v současné době nejen středem pozornosti mnoha významných ekonomů, kteří se snaží definovat, jaký rozvoj společnosti je dlouhodobě udržitelný. Tento koncept, ačkoliv na něj zatím neexistuje jednoznačná akademická ani politická shoda, je postupně implementován do řady strategických politických dokumentů a normativních právních aktů mnoha zemí i nadnárodních uskupení (vč. České republiky).

V teoretické rovině se objevují dvě základní formy udržitelnosti, které se liší především v míře státních zásahů do ekonomiky ve jménu dosažení udržitelného rozvoje, ve vztahu jednotlivých pilířů navzájem a ve vztahu jednotlivých druhů kapitálu. Zatímco neoklasičtí (environmentální) ekonomové zastávají tzv. slabou formu udržitelnosti, která spočívá v minimu státních zásahů (ale jistou míru státních zásahů tolerují), v rovnoměrném přístupu ke všem třem pilířům udržitelnosti a ve víře v substituovatelnost jednotlivých složek celkové kapitálové zásoby, environmentalisti a ekologičtí ekonomové požadují, aby byl stát aktivnější ve snaze dosáhnout udržitelného rozvoje (zejména ve smyslu „příškrcování ekonomických aktivit“ a dosažení ekonomiky nulového růstu), vnímají environmentální pilíř udržitelného rozvoje jako prioritní a tvrdí, že přírodní kapitál není substitutem, ale komplementem ostatních druhů kapitálu. Proto je udržitelného rozvoje možno dosáhnout jen při neklesající zásobě přírodního kapitálu.

Na základě provedené analýzy odborné literatury bylo zjištěno, že přístupů k fenoménu udržitelnosti je mnoho (i mezi ekonomy) a vlivy na národní hospodářství a ekonomický rozvoj společnosti má především politické rozhodování čelních představitelů států, kteří přijímají politické strategické dokumenty a národní politiky udržitelného rozvoje. Směr, kterým se společnost bude chtít ubírat při implementaci myšlenek udržitelného rozvoje je ryze politické rozhodnutí. V současné době (soudě podle Strategie udržitelného rozvoje České republiky) jsou politici spíše konzervativní a nepřijímají

žádná významná politická rozhodnutí (v souvislosti s dosažením tzv. udržitelného rozvoje), která by nějak zásadně ovlivnila (pozitivně nebo negativně) ekonomickou situaci v zemi.

Jiná situace by ovšem nastala, kdyby se politici rozhodli přiklonit k určitému modelu udržitelného rozvoje popsanému výše v textu. Ztotožní-li se politici se Solowovým modelem udržitelného rozvoje, tedy s představou, že udržitelného rozvoje je dosaženo při neklesající spotřebě (resp. neklesající celkové zásobě kapitálu), pak by snaha o dosažení udržitelného rozvoje mohla představovat prorůstový faktor národní ekonomiky. Cíl v podobě zachování alespoň konstantní úrovně zásoby kapitálu (nehledě na to, zda půjde o přírodní, lidský nebo člověkem vytvořený kapitál) a minimalizace státních zásahů do ekonomiky podpoří ekonomický růst. I liberálně orientovaní ekonomové, pokud koncept udržitelného rozvoje principálně neodmítají, tvrdí, že jejich představa o udržitelném rozvoji národnímu hospodářství prospěje. Uvolnění regulace, zajištění maximální vymahatelnosti a převoditelnosti vlastnických práv povede ekonomické subjekty ke zvýšení zájmu o svůj majetek a kvalitu svého života (a tím vyšší ekonomické efektivnosti) a lze očekávat pozitivní vliv těchto skutečností na ekonomiku jako celek.

Kdyby se však politická reprezentace přiklonila k prosazování silné formy udržitelnosti tak, jak ji navrhují někteří environmentalisté a ekologičtí ekonomové, pak by pravděpodobně koncept udržitelného rozvoje mohl představovat hrozbu pro rozvoj ekonomiky (alespoň ves smyslu kvantitativně pojímaného ekonomického rozvoje). Snahy dosáhnout tzv. rovnovážného stavu ekonomiky podle návrhu Hermana Dalyho, tedy nulového ekonomického růstu, nebo dokonce zrušení soukromého vlastnictví, jak upozorňuje Jacqueline Kasun, by způsobilo významné negativní důsledky pro celou ekonomiku.

Praktická analýza dopadů zavádění konceptu udržitelného rozvoje do praxe v České republice ukázala, že ve větší míře je tento koncept zatím aplikován pouze prostřednictvím stavebního zákona při vyhodnocování udržitelného rozvoje území (přičemž náklady na toto vyhodnocování jsou otázkou v řádu desítek či nižších stovek milionů korun každé dva roky). Nedá se tedy říci, že by v současné době představovala koncepce udržitelného rozvoje významné ohrožení české ekonomiky. Na druhé straně kroky podnikané k zavádění a podpoře udržitelného rozvoje v ČR nelze hodnotit ani jako výzvu či příležitost pro ekonomický rozvoj státu (přestože se ve Strategii udržitelného rozvoje ČR proklamuje, že cílem je udržet stabilní ekonomiku a zajistit její odolnost vůči negativním vlivům). Nutno ještě poznamenat, že pro vládu ČR nepředstavuje udržitelný rozvoj úplně nepodstatnou agendu, neboť v roce 2003 byla zřízena Rada vlády pro udržitelný rozvoj, jejímž předsedou je předseda vlády. Podle webu Rady vlády pro udržitelný rozvoj „rada ve své činnosti iniciuje, koncipuje, koordinuje, sleduje, vyhodnocuje a podporuje strategické dimenze v řízení státu. Rada rozpracovává, koordinuje a sleduje uplatnění principů udržitelného rozvoje při dosažení dynamické rovnováhy jeho složky ekonomické, sociální a environmentální“ (RVUR, 2011). Lze tedy i do budoucna očekávat další a hlubší implementaci principů udržitelného rozvoje do

strategických dokumentů a sektorových politik a je proto třeba výrazně zvážit, jakou formu udržitelnosti upřednostňovat, zda tu podle Solowa, nebo podle Dalyho.

Poděkování (Acknowledgement)

Článek vznikl v rámci projektu IGS - IG509030 „Analýza a modelování dopadů environmentální regulace na mikroekonomické úrovni“.

Literatura

- [1] Anderson, T.; Huggins, L. 2004. The Property Rights Path to Sustainable Development. In Wynne, M.; Rosenblum, H.; Formaini, M. The Legacy of Milton and Rose Friedman`s Free to Choose: Economic Liberalism at the Turn of 21th Century, Dallas: Federal Reserve Bank of Dallas, 2004, s. 57-71. ISBN 0-9763494-1-8
- [2] Arrow, K.; Bolin, B.; Costanza, R.; Dasgupta P.; Folke, C.; Holling, C.; Jansson, B.; Levin, S.; Maeler, K.; Perrings, C.; Pimentel, D. 1996. Economic Growth, Carrying Capacity, and Environment. Ecological Applications, February 1996, Vol. 6, No. 1, s. 13-15
- [3] Aghion, P.; Howitt, P.; 1998. Endogenous Growth Theory. Cambridge: The MIT Press, 1998, 694 s. ISBN-10 0-262-01166-2
- [4] Carson, R. 2010. The Environmental Kuznets Curve: Seeking Environmental Regularity and Theoretical Structure. Review of Environmental Economics and Policy. 2010, Vol. 4, No. 1, s. 3 - 23
- [5] Common, M.; Perrings, Ch. 1992 Towards an ecological economics of sustainability. Ecological Economics. July 1992, Vol. 6, Iss. 1, s. 7-34
- [6] Daly, H. 1996: Beyond Growth: The Economics of Sustainable Development. Boston: Beacon Press, 1996, 253 s. ISBN 978-0-8070-4709-5
- [7] Dasgupta, S.; Laplatne, D.; Wang, H.; Wheeler, D. 2002. Confronting the Environmental Kuznets Curve. The Journal of Economic Perspectives, 2002, Vol. 16., No. 1, s. 147 - 168
- [8] Foltýnová H. 2005. Koncepce udržitelného rozvoje a hospodářská politika (s důrazem na problémy ochrany životního prostředí): doktorská disertační práce. Brno: Masarykova Universita, Fakulta Ekonomicko-správní, 2005, 168 s.
- [9] Fowke, R.; Prasad, D. 1996. Sustainable development, cities and local government, Australian Planner. 1996, No. 33, s. 61-66
- [10] Goodstein, E. 2011. Economics and the Environment. 6.vyd. Hoboken: John Eley & Sons, 2011, 514 s. ISBN-13 978-0-470-56109-6
- [11] Hampl, M. 2004. Vyčerpání zdrojů – skvěle prodejný mýtus. 1. vyd. Praha: CEP –

- Centrum pro ekonomiku a politiku v Praze, 2004, 67 s. ISBN 80-86547-28-0
- [12] Hanley, N.; Shogren, J.; White B. 2007. Environmental Economics in Theory and Practice. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2007, 453 s. ISBN 13 978-0-33-97137-6
- [13] Harris, J. 2000. Basic Principles of Sustainable Devepoment. [Working paper 00-04]. Medford: Global Development and Environment Insitute, Tufts University, 2000 [cit. 4. 7. 2010]. Dostupné na WWW: <http://ase.tufts.edu/gdae/publications/working_papers/Sustainable%20Development.PDF>
- [14] Hartwick, J. 1972. Intergenerational Equity and the Investing of Rents from Exhaustible Resources. The American Economic Review. December 1977 Vol. 67, No. 5, s. 972-974
- [15] Hediger, W. 2000. Sustainable development and social welfare. Ecological Economics. 2000, No. 32, s. 481-492
- [16] Kasun, J. 2005. Konec přijde každým dnem: ekologická ekonomie ve službách udržitelnosti. In ČAMROVÁ, L. (ed.). Ekonomie a životní prostředí – nepřátelé či spojenci. Praha: Alfa Publishing a Liberální institut, 2007, s. 129-144. ISBN 978-80-8639-47-9
- [17] Kašpar, J. (ed.). 2006. Místní agenda 21: Informace, postupy, kritéria. Praha: MŽP ČR, 55 s. ISBN 80-7212-435-8
- [18] Klíma, P.; Bambas, P.; Svoboda, J.; Dolejší B.; Tatarko, P.; Fajkusová B. 2001. Výroční zpráva Stálé mise ČR při OECD za rok 2001. Paris. Stálá mise České republiky při OECD, 2001 [cit. 21. 4. 2010]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/sustainable/docs/renewed_eu_sds_cs.pdf>
- [19] Krebs, V.; Jílková, J.; Nemeč, J.; Pavel, J.; Přibíl, J.; Vítek, L. 2005. Formulace doporučení MPSV v oblasti sociálního pilíře udržitelného rozvoje vycházejících z mezinárodní komparace. Závěrečná zpráva k projektu MPSV HR139/05. 137 s.
- [20] Mcclintick, D.; Emmet, R. 2005. Betting on the Wealth of Nature: The Simon-Ehrlich Wager. PERC Reports. 2005, Vol. 23, No. 3., s. 16-17
- [21] Meadows, D. H.; Randers, J.; Meadows, D. L.; Behrens W. 1972. The Limits to Growth: a Report for the Club of Rome's Project on Predicament of Mankind. New York: Signet Books, 1972, 208 s. ISBN 978-0451136954
- [22] Meadows, D. H., Meadows, D. L., Randers, J. 1992. Beyond the Limits. White River Junction, Vermont: Chelsea Green Publishing Company, 1992, 320 s. ISBN 978-0930031626
- [23] Nordhaus, W.; Tobin, J. 1972. Is Growth Obsolete? Cowles Foundation Paper. 1972, No. 398, s. 509-563
- [24] Nordhaus, W. 1973. World Dynamics: Measurement Without Data. The Economic Journal. December 1973, Vol. 83, No. 332, s. 1156-1183

- [25] Nordhaus, W. 1994. Reflections on the Concept of Sustainable Economic Growth. In Pasinetti, L.; Solow, R. *Economic Growth and the Structure of Long-Term Development*, Basingstoke: Macmillan, 1994, s. 309-325. ISBN 0333573145
- [26] Nordhaus, W. 1999. The Future of Environmental and Augmented National Accounts. *Survey of Current Business*. November 1999, s. 44-65
- [27] Paavola, J., Gouldson, A., Kluvánková-Oravská, T. 2010. Interplay of Actors, Frameworks and Regimes in the Governance of Biodiversity. In Kluvánková-Oravská, T. et al., *From Government to Governance? New Governance for Water and Biodiversity in an Enlarged Europe*. Praha: Nakladatelství Alfa, 2010, s. 28-44. ISBN 978-80-87197-28-8
- [28] Pearce, D.; Barbier, E. 2010. *Blueprint: For a Sustainable Economy v. 6 (Blueprint Series)*. 3. vyd. London: Earthscan Publications, 2010, 273 s. ISBN 978 1 85383 515 5
- [29] Rada EU. 2006 Obnovená strategie EU pro udržitelný rozvoj. Brusel, 2006 [cit. 19. 4. 2010]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/sustainable/docs/renewed_eu_sds_cs.pdf>
- [30] RVUR. 2011. Rada vlády pro udržitelná rozvoj. [cit. 21. 12. 2011]. Dostupné na WWW: <http://www.mzp.cz/cz/rada_vlady_pro_udrzitelny_rozvoj>
- [31] Simon, J. 1983. *The Ultimate Resource, Revised edition*, Princeton: Princeton University Press, 432 s. ISBN 0-85520-563-6
- [32] Simon, J. 1998. *The Ultimate Resource II. Revised edition*, Princeton: Princeton University Press. 778 s. ISBN 0-691-00381-5
- [33] Solow, R. 1974. The Economics of Resources or the Resources of Economics. *American Economic Review*. May 1974, Vol. 64, No. 2, s. 1-14
- [34] Solow, R. 1991. Sustainability: an economist's perspective, the eighteenth J. Seward Johnson lecture to the Marine Policy Center, Woods Hole Oceanographic Institution. In: Dorfman, R.; Dorfman, N. (eds.). *Economics of the Environment: Selected Readings*. New York: Norton, 1991, s. 179-187.
- [35] Solow, R. 1993. An almost practical step towards sustainability. *Resources Policy*. September 1993, Vol. 19, Iss. 3, s. 162-172
- [36] Stiglitz, J. 1974. Growth with Exhaustible Natural Resources: Efficient and Optimal Growth Paths. *The Review of Economic Studies*. 1974, Vol. 41. Symposium of the Economics of Exhaustible Resources, s. 123-137
- [37] Stiglitz, J.. 1999. The World Bank at the Millenium. *The Economic Journal*. November 1999, Vol. 109, No. 459, s. F577-F597
- [38] Stiglitz, J.; Sen, A.; Fitoussi, J. (eds.). 2009. Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress. 292 s. [cit. 3. 1.

- 2012]. Dostupné na WWW: <<http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/en/index.htm>>
- [39] Störmer, E.; Schubert, U. 2007. Evaluation of sustainable development in Europe: context and introduction. In Schubert, U., Störmer, E. (eds.). Sustainable development in Europe: Concepts, Evaluation and Applications. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2007, s. 1-30 ISBN 978 1 84542 831 0
- [40] Ščasný, M.; Kopecký, O.; Cudlínová, E.; Marek, Z. 2002 Alternativy k ukazateli HDP- zhodnocení předpokladů a využití indikátoru trvale udržitelného ekonomického blahobytu (ISEW) pro Českou republiku In: Moldan, B.; Hák, T.; Kolářová, H. (eds.). k udržitelnému rozvoji České republiky: vytváření podmínek. Praha: Centrum univerzity Karlovy pro otázky životního prostředí, 2002, řada Vzdělávání, informace, indikátory; svazek 4
- [41] Tietenberg, T., Folmer, H. (eds.) 2004. The international yearbook of environmental and resource economics: a survey of current issues. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2004, 300 s. ISBN 1-84376-681-7
- [42] Turner, K. 1992. Speculations on Weak and Strong Sustainability. CSERGE Working Paper GEC 92-26. 41 s. ISSN 0967-8875.
- [43] Úřad vlády ČR. 2004. Strategie udržitelného rozvoje České republiky. Praha: Úřad vlády České republiky, 2004, 67 s. ISBN 80-86734-42-0
- [44] Úřad vlády ČR. 2010. Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010, 96 s. ISBN 987-80-7212-536-4
- [45] Webber, D.; O`Allen, D. 2010. Environmental Kuznets Curves: Mess or Meaning? International Journal of Sustainable Development & World Ecology. 2010, Vol. 17, Iss. 3, s. 198-207
- [46] Zegras, CH.; Poduje, I.; Foutz, W.; Ben-Joseph, E.; Figueroa, O. 2004. Indicators for Sustainable Urban Development. In Keiner, M.; Zegras, CH.; Schmid, W.; Salmerón, D. (eds.). From understanding to action: sustainable urban development in medium-sized Cities in Africa and Latin-America; Dordrecht: Springer publishing, 2004, s. 157-190. ISBN 1-4020-2879-2

*Jiří Louda, Vysoká škola ekonomická v Praze, Národohospodářská fakulta,
Nám. W.Churchilla 4, 130 67 Praha 3 louda@ieep.cz*

Application of Sustainable Development in Conditions of Czech Republic

Jiří Louda

Abstract. The concept of sustainable development has become almost day-to-day component of public life, and not only in environmental sciences, but also in politics and economy. Sustainable development (or sustainability) use to be a greatly normative concept, which was at first supposed to protect the environment. In last two decades it has become a commonplace part of strategic political documents and legal acts in many countries as well as in multinational organizations. The problem, how should the development of mankind reflecting exhaustible resources and social cohesion look like, started to solve during the seventies respected economists too. Even though there does not exist any political and academic consensus, what the sustainable development exactly is and how should the society reach the sustainable development, there are realizing (for the sake of sustainability) many activities, which could have more or less serious impact on economy. One example is the obligatory regular evaluation of sustainable spatial development, which should the district towns and cities realize every two years.

Keywords: Sustainable development, spatial development, environmental policy, ecological economics, neoclassical environmental economics

JEL classification: O10, Q01, Q50, R11